

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата економічних наук, доцента

Омельяненко Віталія Анатолійовича

**на дисертаційну роботу Альнуаїмі Хамеда Рашеда Саєда Абдулли на тему:
«Ризик-менеджмент надзвичайних ситуацій бізнес-структур в умовах
глобальної інформатизації», що представлена на здобуття наукового
ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 – Менеджмент**

Актуальність теми наукового дослідження

В Україні, як і у всьому світі наростає занепокоєння у зв'язку з дедалі більшою кількістю щорічних надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру, збільшенням їх масштабів. Обстановка, що складається, вимагає вжиття заходів щодо вдосконалення управління ризиками та формування системи ризик-менеджменту в бізнес-структур.

Аналіз праць, що відображують різні аспекти становлення системи ризик-менеджменту бізнес-структур та практики управління ризиками показав, що існують розбіжності у трактуванні сутності ризик-менеджменту як явища, та змістовності відповідного поняття. Також недостатньо висвітлені питання підвищення ефективності та комплексності ризик-менеджменту, врахування ролі та впливу надзвичайних ситуацій досі залишаються не вирішеними.

На підприємствах процес управління ризиками здійснюється за необхідності та епізодично, причому структурні підрозділи самостійно управляють лише деякими ризиками у межах своїх функцій. Аналіз та оцінку ризиків здійснюють в окремих найважливіших напрямках діяльності, які мають високий рівень ризику та терміново вимагають проведення обов'язкових заходів щодо зниження рівня негативного впливу суттєвих ризиків. Заходи щодо реагування на ризики розробляються та здійснюються вже після появи різних проблем та надзвичайних ситуацій, тобто вже після настання ризиків. За таких умов об'єктивно необхідним стає вирішення проблеми розробки теоретико-практичних засад формування та управління системою ризик-

менеджмент надзвичайних ситуацій бізнес-структур в умовах глобальної інформатизації. І саме це актуалізує обрану Альнуаїмі Х. Р. тему дослідження.

Таким чином, обрану тему дисертації можна вважати актуальною та своєчасною.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові положення, висновки та рекомендації виконаного дослідження базуються на застосуванні загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. Основні положення представленого матеріалу, які містять певну наукову новизну, базуються на вивченні та застосуванні автором результатів сучасних фундаментальних та прикладних досліджень українських та, здебільшого, зарубіжних вчених, дані Державної служби статистики України, бізнес-структур, періодичних видань, чинне законодавство стосовно управління ризиками, наукові праці з проблематики управління надзвичайними ситуаціями, результати власних досліджень.

Обґрунтованість результатів роботи підтверджується використанням сучасних методів дослідження – економіко-статистичного та економіко-математичного, порівняльного аналізу, узагальнення, систематизації, експертних оцінок, емпіричного та соціального дослідження, логічного підходу та комп'ютерних програмних продуктів.

Відповідно до мети дослідження, яка полягає в розробці і обґрунтуванні теоретико-методичних засад формування ризик-менеджменту надзвичайних ситуацій бізнес-структур в умовах глобальної інформатизації та рекомендацій щодо їх застосування в діяльності бізнес-структур, у роботі проаналізовано стан та закономірності, визначено умови та фактори, що впливають на формування ризик-менеджменту надзвичайних ситуацій бізнес-структур, розвинуто понятійне-категорійний апарат управління ризиками та інструментів глобальної інформатизації, наведено відповідні пропозиції.

Структура роботи логічна і завершена. Зміст дисертації, який відповідає

назві теми, засвідчує завершеність дослідження. Поставлені завдання, елементи авторської новизни та висновки дослідження свідчать про строгу відповідність роботи «науковій формулі» дисертації.

Основні наукові результати дисертації

Основним науковим доробком дисертації слід вважати вирішення важливого науково-практичного завдання – *розробку теоретичних положень і методичних підходів щодо формування ризик-менеджменту надзвичайних ситуацій бізнес-структур в умовах глобальної інформатизації*, яка базується на принципах масштабності (максимізації), мінімізації, адекватної реакції та розумного прийняття, враховує всі необхідні етапи ризик-менеджменту та з використанням інструментів інформатизації може забезпечити регулярне функціонування бізнес-структури і запобігти її загибелі у випадку надзвичайної події будь-якого характеру.

Основні наукові результати полягають у наступному.

Удосконалено *процес та концептуально-методичні засади формування системи ризик-менеджменту надзвичайних ситуацій бізнес-структур в умовах глобальної інформатизації*, який базується на послідовному виконання відповідних етапів ризик-менеджменту: ідентифікацію, оцінку та пріоритезацію ризиків з подальшим визначенням методів управління, моніторингу та контролю ймовірності впливу надзвичайних ситуацій і базується на принципах масштабності, мінімізації, адекватної реакції та розумного прийняття.

Розвинуто *науково-методичний підхід до бачення ризик-менеджменту надзвичайних ситуацій бізнес-структур* як попереджувального інструменту. Оригінальним є використання Баєсової мережі, яка враховує причинність надзвичайних подій бізнес-структур.

Оригінальною є *авторська концепція оцінки ефективності функціонування системи ризик-менеджменту бізнес-структур* як системи, яка передбачає формування мінливої реакції процесу управління ризиками в стані стабільності і в стані кризи на засадах збалансованої системи показників (BSC).

Розвинуто категорійно-понятійний апарат системи ризик-менеджменту за рахунок сутнісного визначення поняття «ризик-менеджмент надзвичайних ситуацій» та уточнення сутності понять його семантичного кола.

Оригінальною є змістовна характеристика формування ризик-менеджменту бізнес-структур, що розглядає зовнішні та внутрішні події як надзвичайні, які мають відображення у їх непередбачуваності та катастрофічності наслідків.

Наведені наукові результати представляють цілісне завершене дослідження і вирішують важливе наукове завдання на відповідному науковому і методологічному рівні.

Достовірність результатів, повнота відображення висновків і пропозицій дисертації в опублікованих автором роботах

Наукові положення, висновки й рекомендації, сформульовані у дисертації, є достовірними. Достовірність забезпечено значним обсягом наукових джерел (224 найменування), використанням значного обсягу матеріалів даних державної служби статистики України, Всесвітнього економічного форуму та провідних іноземних аналітичних агентств, результатів власних досліджень, використанням сучасних методів досліджень та позитивною апробацією на конференціях і у діяльності бізнес-структур.

Висновки дисертації і основні пропозиції, відображені у відповідних елементах наукової новизни, у повній мірі та з достатньою аргументованістю знайшли відображення у 10 публікаціях автора, 7 з яких одноосібні. З них: 1 колективна монографія; 4 статті, у т.ч. – 1 стаття у міжнародному виданні, що індексується у базі даних Scopus, 3 статті – у фахових виданнях України, що включені у міжнародні наукометричні бази; Основні положення дисертації доповідались і схвалені на 5 науково-практичних конференціях, за результатами участі у яких опубліковано тези доповідей. Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають авторові право публічного захисту дисертації.

Практичне значення результатів дослідження

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження обумовлено представленням завершених методичних положень і практичних рекомендацій керівництву акціонерного товариства, підприємства та науково-технічної організації, спрямованих на удосконалення їх систем ризик-менеджменту надзвичайних ситуацій. Практичні рекомендації впроваджено АТ «УКРСИББАНК», ТОВ «Виноградна долина», науково-технічною організацією Teadmus, а також використано в навчальному процесі Державного університету «Одеська політехніка» МОН України, про що свідчать відповідні довідки про впровадження.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

До недоліків та зауважень дискусійного характеру слід віднести:

1. По всій роботі (зокрема п. 1.3, 2.3, 3.1 та 3.2, а також у висновках до розділів) автор використовує як поняття «інформатизація» (інструменти інформатизації), так і поняття «цифровізація» (інструментів цифровізації) майже в однаковому сенсі. Тому потребує пояснення, чи автор ототожнює ці категорії?

2. У п. 2.1 (с. 91) автор уточнює, що на рівні промислового підприємства доцільно імплементувати методику визначення та розподілу ризиків за певними групами, але не розглядає питання необхідності відокремлення та розмежування зазначених ризиків за категоріями специфічних та систематичних, що визначає використання різних за економічною суттю та змістом інструментів управління.

3. У п. 2.3 автор наводить методичні рекомендації щодо формування системи ризик-менеджменту бізнес-структур з врахуванням надзвичайних ситуацій (с. 134-136). Було б доцільно уточнити універсальність або обмеженість розробленої методики для різних сфер діяльності господарюючих суб'єктів.

4. У п. 3.1 на с. 142 на рис. 3.1 автор представляє «Концептуальні основи

ризик-менеджменту надзвичайних ситуацій бізнес-структур в контексті глобальної інформатизації», проте зі складових рисунку не ясно, як автор враховує зазначений у назві контекст глобальної інформатизації.

5. У п. 3.3. на с. 168 на рис. 3.4 представлений «методологічний підхід оцінки ефективності ризик-менеджменту надзвичайних ситуацій бізнес-структур в умовах глобальної інформатизації», який містить нечіткі межі діапазонів оцінок (наприклад, «високий 0,63-0,8» і «середній 0,37-0,63» тощо), що потребує уточнення.

Наведені зауваження та дискусійні моменти роботи не знижують значущості її результатів, а вказують на можливість продовження здобувачем Альнуаїмі Х. Р. досліджень проблематики ризик-менеджменту надзвичайних ситуацій в умовах глобальної інформатизації та можуть стати основою наукової дискусії під час захисту.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Альнуаїмі Хамеда Рашеда Саєда Абдулли на тему «Ризик-менеджмент надзвичайних ситуацій бізнес-структур в умовах глобальної інформатизації», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 – Менеджмент, є завершеною науковою працею, у якій отримано науково-обґрунтовані результати, що відрізняються новизною і мають практичну цінність та забезпечують вирішення конкретного важливого науково-практичного завдання – обґрунтування теоретичних положень і методичних підходів ризик-менеджменту надзвичайних ситуацій бізнес-структур в умовах глобальної інформатизації і вироблення на їх основі рекомендацій та пропозицій стосовно впровадження.

Дослідження виконано на високому науковому рівні, матеріал викладено чітко й обґрунтовано з вмілим використанням графічного підходу до викладення, що значно полегшує сприйняття матеріалу. Усі положення, результати і висновки є аргументованими. Впровадження результатів дисертаційної роботи підтверджено документально, про що свідчать акти про

впровадження, наведені у додатках до дисертації.

Порушень академічної доброчесності у роботі не виявлено.

За змістом, актуальністю, науковою новизною та практичною цінністю робота відповідає вимогам: пунктів 10, 11, 12 «Порядку проведення 9 експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 167 зі змінами згідно Постанови КМУ від 21.10.2020 № 979 та чинним вимогам МОН України і заслуговує позитивної оцінки, а її автор – Альнуаїмі Хамед Рашед Саєд Абдулла – присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 – Менеджмент.

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри бізнес-економіки і адміністрування

Сумського державного педагогічного

університету імені А.С. Макаренка

Віталій ОМЕЛЬЯНЕНКО

